

בס"ד. שיחת יום ג' פ' חוקת, ג' תמוז, ה'תשכ"ג.

— לקבוצת תלמידים דישיבת „נר ישראל“ טורונטו, בחדרו הק' —

בלתי מוגה

א. מנהג ישראל — ש"תורה הוא" — שמשתדלים לקשר כל דבר עם ענין של תורה.

וטעם הדבר — לפי שהמציאות של עם ישראל (ע"פ דין) נעשתה בעת קבלת התורה במעמד הר סיני, כדאיתא בגמרא (במסכת יבמות?) שאז היתה הגירות של עם ישראל, ולכן, כל עניניהם של בני, אפילו ענינים פשוטים, ענינים גשמיים, צריכים להיות קשורים וחדורים בהענין שעל ידו נעשתה המציאות שלהם — ענין התורה.

ובתורה גופא — הנה בתקופה וזמן שלומדים ענין מיוחד בתורה, יש לקשר כל הענינים עם ענין מיוחד זה שבתורה, שכן, עצם העובדה שלומדים ענין מיוחד זה, מהוה הוכחה שיכולים ללמוד ממנו הוראה בנוגע לכל שאר הענינים שנעשים בזמן זה, כולל גם עניני הגוף ועניני הרשות.

ב. בהתחלת מסכת קידושין³ שנינו: "האשה נקנית בשלש דרכים .. בכסף בשטר ובביאה".

ופשטות הדברים — שמדובר אודות הקשר והשייכות בין איש ואשה בישראל, שנקרא בשם "קידושין", שהאיש מקדש את האשה והאשה נעשית מקודשת לו.

ומבואר בגמרא⁴ שהקשר בין איש ואשה נקרא בשם "קידושין" — לפי ש"אסר לה אכולא עלמא כהקדש", היינו, שנוסף לכך שנעשית שייכות מיוחדת בין האיש והאשה, ניתוסף גם בהיחס לכלל העולם, ש"אסר לה אכולא עלמא כהקדש", ולא עוד אלא שהיחס השלילי לכלל העולם ("אסר לה אכולא עלמא כהקדש") הוא ענין עיקרי, עד כדי כך שעל שם זה נקרא כללות הקשר והשייכות שבין איש לאשה בשם "קידושין".

(1) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב.
מהרי"ל הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד.
מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז
או"ח סו"ס קפ. סתל"ב סי"א. סתצ"ד סט"ז.
(2) מו, א"ב.
(3) קבוצת התלמידים הנ"ל למדו באותו
זמן מסכת קידושין (המור"2).
(4) קידושין ב, ריש ע"ב.

וענין זה נעשה בשלש דרכים, בכסף בשר וביאה, כמבואר פרטי הדברים בזה בהמשך דברי המשנה והגמרא.

וכללות החילוק בין ג' הדרכים שעל ידם נקנית האשה לבעלה:

כסף: כאשר האיש נותן לאשה כסף או שוה כסף — הרי אינו נותן חלק מגופו, כי אם דבר חיצוני בלבד, אבל, דבר חיצוני זה צריך להיות בעל חשיבות — "בפרוטה ובשוה פרוטה"⁵, שבוה יכולה לקנות חיי נפשה⁶, משא"כ פחות משוה פרוטה שאינו דבר חשוב להיות קשור עם חיות הנפש.

שטר: גם כאשר השטר כשלעצמו אינו שוה פרוטה⁷, מ"מ, כאשר הבעל כותב על השטר הרי את מקודשת לי, והאשה מקבלת את השטר ברצונה (שהרי קידושין צ"ל ברצון האשה⁸), הרי היא מקודשת.

וביאה — היא השייכות הפנימית בין האיש לאשה, ועי"ז נעשית תכלית ענין הקידושין — "פרו ורבו ומלאו את הארץ"⁹ (כדאיתא בראשונים¹⁰ שמתעם זה אין מברכים על מצות קידושין ("אקב"ו לקדש את האשה"), כיון שקיום המצוה נעשה בלידת הבנים).

ג. ויש לבאר תוכן כללות ענין הקידושין וחלותם ע"י שלש דרכים הנ"ל — ברוחניות הענינים.

ובהקדמה — שכשם שעניני התורה ישנם בעולם למטה כפי ששייכים לגוף גשמי, כמו כן ישנם עניני התורה כפי שהם למעלה.

דהנה, קודם שירדה התורה למטה היתה כבר התורה למעלה, ועד שהמלאכים ביקשו שהתורה תנתן להם, "תנה הודך על השמים"¹¹ (כדאיתא בגמרא במסכת שבת¹²).

ולכאורה אינו מובן: כיון שאצל מלאכים לא שייכים עניני התורה כפי שהם בעולם למטה, כמו הענין דקידושי איש ואשה שאינו שייך כלל אצל מלאכים — א"כ מה היתה בקשתם שהתורה תנתן להם?

ועכצ"ל, שהמלאכים ביקשו לקבל וללמוד את התורה כפי שהיא ברוחניות¹³, שכן, עניני התורה ישנם גם ברוחניות, ותורה כזו — כמו שהיא ברוחניות הענינים — יכולים גם המלאכים ללמדה.

(10) ראה רא"ש כתובות פ"א סי"ב.

(11) תהלים ח, ב.

(12) פח, ב.

(13) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 31, ובהנסמך

שם.

(5) דעת ב"ה — במשנה שם.

(6) ראה תניא פל"ז (מח, סע"ב).

(7) קידושין ט, א.

(8) שם ב, ב. רמב"ם הל' אישות רפ"ד.

(9) בראשית א, כח.

וע"ד שמצינו בגמרא¹⁴ "קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא כו" בנוגע לדיני נגעים, וכפי שמבארים רבותינו נשיאינו (אדמו"ר הזקן והרביים שלאחריו)¹⁵ פרטי הענינים בזה כפי שלומדים אותם במתיבתא דרקיעא (ברוחניות), אשר, מהם נשתלשו חילוקי הדינים בנוגע לנגעים כפשוטם (בעולם למטה).

ומזה מובן גם בעניננו — שכללות ענין הקידושין והשלש דרכים שבהם האשה נקנית, ישנו גם ברוחניות הענינים.

ד. והביאור בזה:

איתא במדרשי חז"ל שכל "שיר השירים" רומז על ענין הקידושין שבין הקב"ה וכנס"י, שהקב"ה הוא הבעל וכנס"י היא אשתו של הקב"ה¹⁶. וכן איתא במשנה במסכת תענית¹⁷: "ביום חתונתו זה מתן תורה", היינו, שבשעה שהקב"ה נתן את התורה לבנ"י, אזי היתה ה"חתונה" בין הקב"ה ובנ"י.

והיינו, שבשעת מתן תורה בחר הקב"ה בבנ"י — "ובנו בחרת מכל עם ולשון"¹⁸ — שיהיו קשורים עמו, כמ"ש¹⁹ "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש".

וענין זה נקרא בשם "קידושין" — כלשון הכתוב "גוי קדוש" — ע"ד קידושי איש ואשה ש"אסר לה אכולא עלמא כהקדש", והיינו, שיהודי צריך להסתכל על כל עניני העולם שהם אסורים עליו כהקדש, כדאיתא בגמרא במסכת ברכות²⁰ "כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים".

ה. ועל זה אמרו שהשידוך וההתקשרות של בנ"י עם הקב"ה — שכללותו הוא ע"י התורה, "ביום חתונתו זה מתן תורה" — הוא "בשלש דרכים, בכסף בשטר ובביאה", שהם ג' ענינים שבהם מתחלקת התורה עצמה.

וע"ד מאמר חז"ל²¹ "על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים", היינו, שכללות התורה נחלקת לג' הענינים

(14) ב"מ פו, א.

(15) ראה לקו"ת תוריע כב, סע"ב ואילך, ובהנסמן במ"מ וציונים שבסוף הספר.

(16) ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 320. חי"ט

ע' 213. חל"ד ריש ע' 143. ועוד.

(17) כו, ב.

(18) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ס ס"ד.

(19) יתרו יט, ו.

(20) לה, סע"א.

(21) אבות פ"א מ"ב.

תורה עבודה וגמ"ח, ועד"ז ישנה גם החלוקה של כללות התורה לג' הענינים דכסף שטר וביאה²².

והענין בזה — שכללות המצוות נחלקים לג' סוגים: (א) מצוות שהם בגופו של אדם, (ב) רוב המצוות שאינם מצוות שבגופו, אלא הם קשורות עם הענינים שבהם מתעסק ומתייגע בכל ישותו, שכללותם הם נכסיו של אדם, (ג) מצוות הקשורות עם כחות הנפש, שעיקרם הוא כח החכמה, הבנה והשגה.

וזוהי החלוקה דג' הענינים כסף שטר וביאה:

כסף — כסף לאו דוקא, אלא כולל גם שוה כסף — קאי על המצוות הקשורות עם נכסיו של אדם.

שטר — שלמדים²³ מגירושין שבהם נאמר²⁴ "וכתב לה ספר גוי" — רמז על לימוד התורה שנקראת ספר, "ספר התורה הזאת"²⁵.

וביאה — קאי על המצוות שהם בגופו של אדם.

ועפ"ז יומתק שכשם שבקיום המצוות יש חילוק בין מצוות שבגופו למצוות שאינם בגופו, שמצוות שאינם בגופו אפשר לקיימם גם ע"י שליח, משא"כ מצוות שבגופו צריך לקיימם בעצמו ולא מהני שליחות, כמו מצות תפילין, שאי אפשר לצאת ידי חובתו ע"י שליח כיון שזוהי מצוה שבגופו (כמבואר בארוכה בפוסקים²⁶) — כן הוא גם בהשלש דרכים כסף שטר וביאה שבהם האשה נקנית, שקידושין בכסף ובשטר יכולים להיות גם ע"י שליח²⁷, משא"כ קידושי ביאה שאינם יכולים להיות ע"י שליח.

וזוהו תוכן הענין ד"האשה נקנית בשלש דרכים כו" — שהתחלת ההתקשרות בין בני"י להקב"ה צריכה להיות לכל הפחות ע"י א' משלשה ענינים הנ"ל, ו"מצוה גוררת מצוה"²⁸, שהולך "מחיל אל חיל"²⁹, עד שיבוא לקיום כל שלשת הקוין, שאז יהי' לא רק התחלת הקידושין, "האשה נקנית", ענין האירוסין בלבד, אלא גם שלימות ענין הנישואין והחתונה דהאשה זו כנס"י והאישה זה הקב"ה.

ו. הלימוד וההוראה מזה:

(22) ראה גם תו"מ חכ"ו ריש ע' 181. (26) ראה תוס' רי"ד לקידושין מא, א.
 וש"נ. (27) קידושין שם. רמב"ם שם הי"ד יח.
 (23) קידושין ה, א. רמב"ם הל' אישות (28) אבות פ"ד מ"ב.
 פ"ג ה"כ. (29) תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק
 בסופן. (24) תצא כד, ג.
 (25) תבוא כח, סא.

אמרו חז"ל³⁰ "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים", היינו, שאע"פ שכללות הענין דקבלת התורה והמצוות (במעמד הר סיני) הי' לפני אלפי שנה, מ"מ, צריכים בכל יום ויום לקבל מחדש את התומ"צ באהבה ובשמחה ע"ד שהי' בפעם הראשונה.

ובענין זה יש הוראה לכאו"א מישראל, ובפרט בחורים שנמצאים באהלה של תורה, שאצלם צ"ל חיות יתירה בלימוד התורה, ולימוד מביא לידי מעשה³¹, חיות יתירה בקיום המצוות — שבכל יום ויום צריכים מחדש ("כחדשים") לקבל על עצמם את הענין ד"אסר לה אכולי עלמא כהקדש", היינו, שמלבד ענין הקשור עם אמירת ברכה כו', אין להם שייכות עם עניני העולם;

ובמה היא התעסקותם — לילך "מחיל אל חיל" בלימוד התורה וקיום המצוות, החל מא' מג' הדרכים: מצוה שבגופו (ביאה), ענין הקשור עם הבנה והשגה, לימוד התורה (שטר), ועד לרוב המצוות שאינם בגופו (כסף), ועי"ז נעשה השידוך והקשר שלהם עם הקב"ה קשר של קיימא על כל השנה כולה.

ז. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

השי"ת יעזור לכם בהענין ד"קידושין" — הקידושין ביניכם להקב"ה, שנעשה ע"י לימוד התורה ("ביום חתונתו זה מתן תורה"), "תלמוד תורה כנגד כולם"³² — להוסיף התמדה ושקידה בלימוד התורה, וכדברי הגמרא בסוף מסכת ברכות: "אין להם מנוחה... ילכו מחיל אל חיל", היינו, שלימוד התורה יהי' באופן של העדר המנוחה, שלא תרצו להנפש מלימוד התורה, ואז יעזור לכם השי"ת שתלכו "מחיל אל חיל". ועי"ז יתוסף בברכת השם בכל המצטרך לכם, ולכל לראש — להצליח בהבנה והשגה בתורה.

והשי"ת יעזור לראשי הישיבה, משגיחי הישיבה ומנהלי הישיבה — שיראו פרי טוב בעמלם.

(טרם צאתם, אמר להם כ"ק אדמו"ר שליט"א: קיץ בריא, והצלחה בלימוד התורה ובקיום המצוות.)

31) ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

32) פאה ספ"א.

30) ראה ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ו. שו"ע

אדה"ז אר"ח סס"א ס"ב. ועוד.